

Psykopater

Det er lenge siden psykopatene har vært omtalt i Jeg-spalten, og det har samlet seg endel leserbrev om dette problemet. Vi forsøker igjen, og tar inn en leserreaksjon på et innlegg høsten 1989 om en psykopatisk mor.

Jeg har med stor interesse lest brevet fra «To bekymrede voksne barn», som er inntatt i A-Magasinet nr. 39, 1989.

Beskrivelsen av «barna»s slektning stemmer på alle punkter med en av mine egne slektninger, som også er kvinne.

Den beskrivelsen som Hans Jakob Stang gir av psykopaten, stemmer derimot ikke fullt så godt.

Nå skriver H.J.S. selv at det neppe ville lønne seg å få overtalt denne kvinnen til å oppsøke lege. Er dette slik å forstå at psykologer sjeldent får anledning til å studere psykopater?

Er muligens de beskrivelser som finnes av psykopater basert på studier av *mannlige* psykopater?

Jeg har prøvd å finne bøker hvor man kan få gode analyser av psykopatens vesen, og særlig skulle jeg ønske å få vite hvordan en psykopat opplever seg selv, andre mennesker og verden i sin alminnelighet.

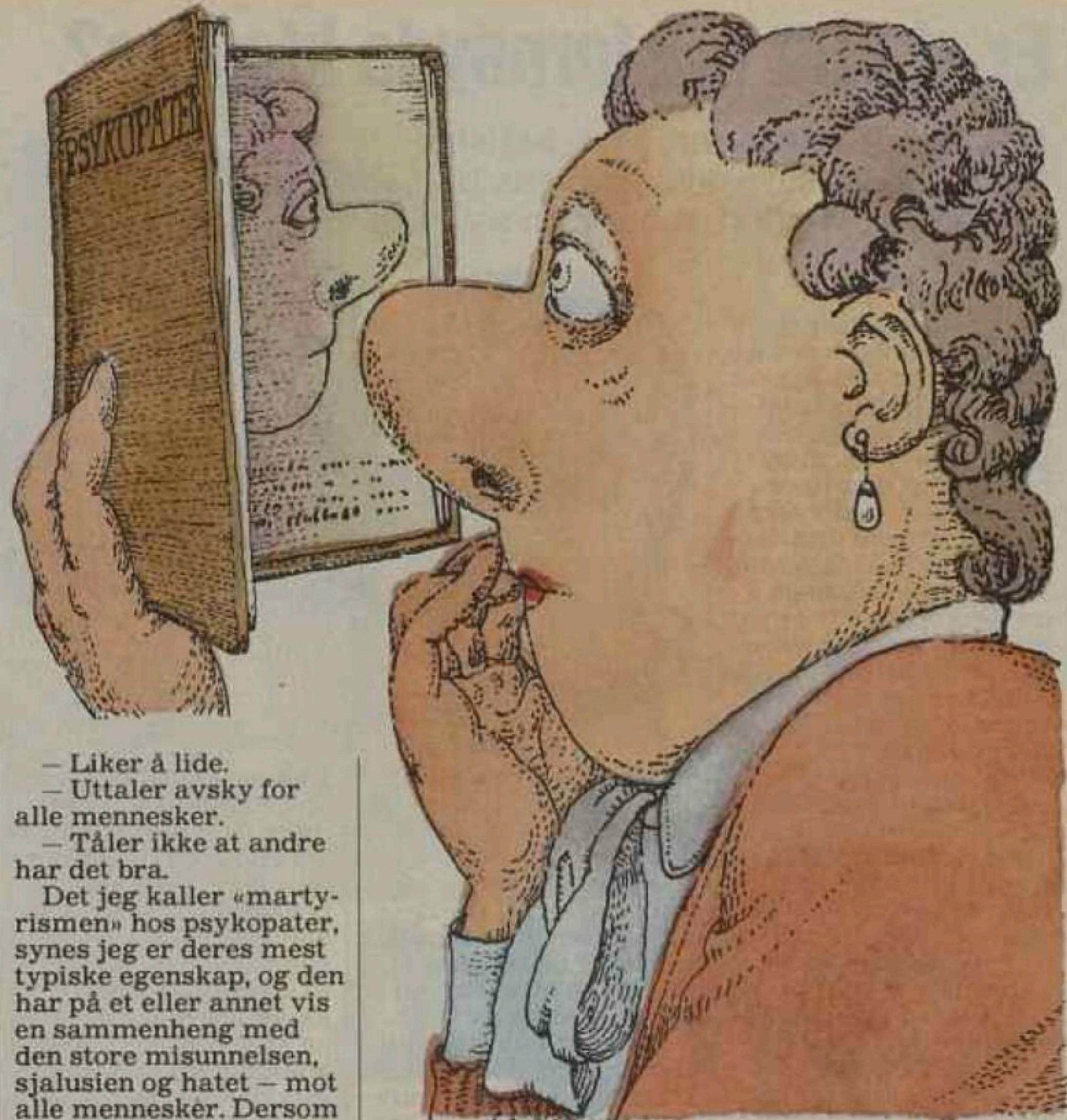
En annen ting som jeg gjerne skulle ønske å få svar på, er hvorfor psykopater synes å bli beskrevet som «tyranner», «vanskelige», «utspekulerte og manipulerende». — Skal man dømme psykopater som om de var tilregnelige, eller er de stakkars sinnessyke som ikke kan noe for at de er som de er?

Det ville være uhyre

verdigfullt å få høre fra andre leser som har lignende problemer, særlig med kvinner.

For min del mener jeg å ha forstått at psykopater ikke vet hvem de ser, at de ikke har noen ordentlig *jeg*-opplevelse. Det virker på meg som om de tar av og på egen-skaper som man skifter klær. Videre virker det på meg som om de ikke vil ta noe ansvar for sine egne ønsker, meninger eller minner. De er istrand til å ønske helt umulige ting, de har motsigelsesfulle meninger, og de kan benekte hva som helst som de har sagt eller gjort. Jeg synes nok at det finnes endel godtfolk som er helt normale, men som gjerne ser på seg selv som feilfrie. Det vanskelige med psykopater, synes jeg, er at de vil være to helt uforenlige ting samtidig: «Det er mest synd på meg fordi mine barn vil aldri ta seg av meg eller hjelpe meg, jeg som har ofret alt for dem», og i samme ånddrag: «Ane, jeg har gitt mine barn en god oppdragelse, de er hjelpsomme og besøker meg ofte — jeg er en utmerket mor.» Det er mest når man forsiktig innvender at dette ikke går sammen, at en psykopat blir rasende.

I H.J.S.s beskrivelse av psykopaten savner jeg spesielt to ting som brevet har på sin liste:

— Liker å lide.

— Uttaler avsky for alle mennesker.

— Tåler ikke at andre har det bra.

Det jeg kaller «martyrismen» hos psykopater, synes jeg er deres mest typiske egenskap, og den har på et eller annet vis en sammenheng med den store misunnelsen, sjalusien og hatet — mot alle mennesker. Dersom man alltid sammenligner seg med alle og synes at de har det meget bedre enn en selv, da kan man jo ha anledning til å synes synd på seg selv.

Til sist: Det må da være meget synd på psykopater? Det må være fryktelig vanskelig å ha så lite tak på virkeligheten, og spesielt ens egen personlighet, som jo er en del av virkeligheten?

Ingrid.

Det var mange spørsmål på en gang, men jeg skal forsøke å svare på det meste. Det er nok riktig at de fleste studier og beskrivelser av psykopater bygger på materiale om menn. Grunnen til det er nok at flere av de psykopatiske trekk er mer synlige hos menn enn hos kvinner. Særlig gjelder dette selvhedvælestrenget og aggressjonsberedskapen. Det er jo en biologisk erkjennelse at det er forskjell på kjønnene i så måte. Mange har også ment at psykopati er mer utbredt blant menn enn blant kvinner, men

det er ikke så sikkert at det er tilfelle. Mer sannsynlig er det en likelig fordeling mellom kjønnene, men den kvinnelige psykopat er altså ikke alltid så «synlig» og lett å identifisere.

Psykopater søker ikke selv hjelp for sitt problem. Grunnen er rett og slett at de ikke opplever at de har noe problem.

Når de likevel av andre grunner kommer i en behandlingssituasjon, ofte utløst av ytre press, er de lite motiverte og samarbeidsvillige. Grunnen er den samme, de erkjenner ikke noe problem, og forstår derfor ikke hensikten med behandlingstilbuddet.

Når psykopater blir beskrevet som tyranner, utspekulerte og manipulerende, skyldes det deres intense selvhedvælestrenget. De er ofte sterkt oppmerksomhetskrevende, og vil gjerne være midtpunkt og stå i sentrum for begivenhetene. For å oppnå dette forsøker de å dominere andre, for selv å få kontrollen over de aktuelle sosiale situasjonene. I dette spillet blir de ofte manipulerende, virkelighetsfordreiende og løgnaktige. De skiller ikke mellom fantasi, ønskedrøm og virkelighet, og de skifter holdninger og meninger med vær og vind, eller etter hvordan

situasjonen krever det. Det gjelder å mestre situasjonen her og nå og nærmest for enhver pris, og de er uten særlig tanke for konsekvensene av sine handlinger.

Psykopater av denne type har noe splittet eller spaltet i sin personlighet og væremåte slik «Ingrid» også skildrer det. Men de er ikke sinnsyke, og de er fullt tilregnelige, også i strafferettlig forstand.

Jeg tror ingen liker å lide, heller ikke psykopaten. Men man kan nok snakke om en slags martyrisme som «Ingrid» gjør. Psykopatene er ofte sterkt selvrettferdige og har lett for å plassere skyld hos andre. De vil derfor lett gå inn i rollen som den lidende part, den det er synd på. Og her kommer vi til «Ingrid»s siste spørsmål: Er det ikke meget synd på psykopaten? Jo, det kan man nok si. Men det kan også spørres om det ikke er vel så synd på alle dem som blir psykopatens ofre. Vi skal ikke her forsøke noen verdavveining om hvem det er mest synd på. Men sikkert er det at mange psykopatiske personer lever et slitsomt liv, fordi de til stadighet kommer i konflikt med andre, sine omgivelser og samfunnet.

H. J. S.

Berthold Grünfeld og Hans Jakob Stang undergir ethvert spørsmål konfidensiell behandling. A-Magasinet redaksjon sender all post til dem våpenet. Bare brev under fullt navn behandles. Men det er ingen betingelse at innlegg skal brukes med fullt navn i bladet.

